

Theta rollen en argument drop

Marijke den Ouden
3815420

Bacheloreindwerkstuk Taalwetenschap

Begeleider: Martin Everaert

Universiteit Utrecht

30-8-2014

Abstract

In dit paper wordt onderzocht wat er met de theta rollen van een werkwoord gebeurt als niet alle argumenten van dat werkwoord zichtbaar in de zin gerealiseerd worden. Volgens het Theta Criterion moeten alle theta rollen van een werkwoord toegekend worden aan een argument. Indien er een argument ontbreekt, lijkt het Theta Criterion geschonden te worden. Er wordt voor de fenomenen topic drop, optioneel transitieve werkwoorden en middles gekeken of er inderdaad sprake is van een schending. Dit blijkt niet het geval te zijn. De argumenten blijken wel onzichtbaar nog aanwezig te zijn en kunnen daardoor een theta rol van het werkwoord krijgen. De theta rollen worden gewoon uitgedeeld en het Theta Criterion wordt niet geschonden.

Inhoudsopgave

1. Inleiding
 2. Theoretisch kader
 3. Topic drop
 4. Optioneel transitieve werkwoorden
 5. Middles
 6. Analyse
 7. Conclusie
 8. Bibliografie
-
- A. Bijlage 1
 - B. Bijlage 2

1. Inleiding

Taal is een complex fenomeen en speelt zich voornamelijk af in onze hersenen. In tegenstelling tot wat veel mensen denken, zou communicatie mogelijk niet het primaire doel van taal kunnen zijn (Chomsky, 2010). Communicatie komt op de tweede plaats, na het vermogen om te denken. In beide gevallen worden zinnen met een betekenis en structuur gevormd. Daarvoor zijn in ieder geval twee componenten nodig: een lexicon en phrase structure rules.

Een *lexicon* bestaat uit alle woorden die een individu kent en hun eigenschappen. Een voorbeeld van een eigenschap van werkwoorden is hun argumentenstructuur. Hierin ligt vast hoeveel argumenten het werkwoord heeft, intransitief (*Ik slaap*), transitief (*Ik zie een konijn*), ditransitief (*Ik geef haar een cadeau*) en welke thematische rollen (ook wel *theta* (θ) rollen) die argumenten hebben. Thematische rollen, zoals Agent en Theme in (1), beschrijven de relatie tussen werkwoord en argument.

(1) *Zij (Agent) eet een appel (Theme).*

Phrase structure rules zijn structurele regels voor de vorming van constituenten met een zin als grootste eenheid. Ze zorgen voor de structurele koppeling van het argument aan het werkwoord. Zo komt een direct object bijvoorbeeld in dezelfde woordgroep te staan als het werkwoord waar het bij hoort. Zo zorgen de twee componenten dus samen voor het juiste aantal constituenten in een zin en voor de juiste relatie tussen de constituenten.

In het geval van transitieve werkwoorden (werkwoorden met twee argumenten) ligt in het lexicon vast dat het werkwoord twee argumenten moet hebben. Ook wordt aangenomen dat het werkwoord theta rollen specificeert en dat het werkwoord die theta rollen verplicht aan haar argumenten moet toekennen. Dit is onderdeel van het Theta Systeem (hoofdstuk 2) Indien er in een zin met een transitief werkwoord slechts één argument voorkomt, kan het werkwoord niet al haar theta rollen toekennen en is het de vraag of de zin grammaticaal blijft.

Er zijn een aantal constructies waarbij argumenten worden weggelaten (*drop*) en dus niet zichtbaar zijn in de zin. Zo zijn er optioneel transitieve werkwoorden (werkwoorden die met één of met twee argumenten voorkomen) waarbij het directe object soms ontbreekt. In zin (1) is het werkwoord 'eet' transitief, maar in (2) intransitief (werkwoord met één argument).

(2) *Zij (Agent) eet.*

In het geval van imperatiefconstructies komt het voor dat het subject en het directe object (topic drop) niet zichtbaar worden gerealiseerd. Zoals we zullen zien, moet het subject bij een simpele imperatief (3) onzichtbaar zijn om het weglaten van het directe object mogelijk te maken (zie hoofdstuk 3).

(3) (a) *Jij eet die appel op.*
(b) **Jij eet op.*
(c) *Eet die appel op!*
(d) *Eet op!*

Ook bij bepaalde declaratieve zinnen kan ofwel het subject (5) ofwel het directe object (4) in de zin afwezig zijn. Dit soort zinnen worden V1 declaratieven genoemd (zinnen met het werkwoord op de eerste plaats) (zie hoofdstuk 3).

(4) *Heb ik gedaan.*
(5) *Komt ook.*

(*Dat heb ik gedaan.*)
(*Zij komt ook.*)

Bij middles ontbreekt het logische subject van een zin. In plaats daarvan is het logische direct object (de vaas) het subject van de zin (6).

(6) *Die vaas breekt makkelijk.* (*Hij breekt de vaas*)

Bovenstaande voorbeelden (optioneel transitieve werkwoorden, topic drop (bij V1 declaratieven en simpele imperatieven) en middles) lijken in tegenstrijd met het principe dat de theta rollen van een werkwoord altijd toegekend (moeten) worden, dat de argumenten van een werkwoord altijd gerealiseerd worden.

De volgende vraag zal daarom in dit onderzoek centraal staan:

Wat gebeurt er met de theta rollen van een werkwoord bij de fonologische non-realiserings van argumenten in hoofdzinnen in het Nederlands?

Voordat deze vraag aan de hand van 3 deelvragen beantwoord zal worden, wordt in hoofdstuk twee ingegaan op het Theta Systeem (Reinhart, 2002), een theorie over de distributie van theta rollen. Ook wordt er in het hoofdstuk ingegaan op de mogelijke realisaties van argument drop.

De drie deelvragen zijn:

1. Wat gebeurt er met de theta rollen van een werkwoord bij topic drop in het Nederlands?
2. Wat gebeurt er met de theta rollen van een werkwoord bij optioneel transitieven in het Nederlands?
3. Wat gebeurt er met de theta rollen van een werkwoord bij middles in het Nederlands?

De constructies uit de deelvragen zullen aan de hand van voorbeelden beschreven worden in respectievelijk de hoofdstukken 3, 4 en 5.

In de analyse zal ik mijn bevindingen over de deelvragen bespreken en zal ik kort mijn visie geven over de vraag of de toekenning van theta rollen aan de argumenten van een werkwoord verplicht moet zijn.

2. Theoretisch kader

Voordat het Theta Systeem en argument drop aan bod komen, is het van belang om globaal te beschrijven binnen welk theoretisch kader ik dit bespreek.

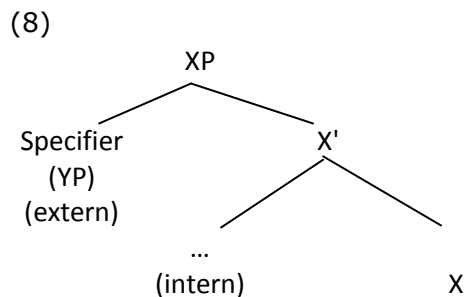
Taal bestaat uit een *computationeel systeem* (de syntaxis) dat voor de besturing van taalverwerking en -productie zorgt. Centraal daarin staat *Merge*. Merge is een operatie die woorden samenvoegt tot steeds grotere eenheden met een zin als grootste eenheid. Het computationele systeem werkt samen met twee interfaces die het lexicon en de fonologie aan het computationele systeem koppelen. De *conceptueel- intentionele* (CI) interface zorgt voor de verwerking van semantiek. De *sensorisch- motorische* (SM) interface is verantwoordelijk voor perceptie en articulatie. Via externalisatie maakt de SM-interface communicatie (door fonologische realisatie) mogelijk (Chomsky, 2010).

Bovenstaande componenten zijn aangeboren, maar het spreken van een taal (articulatie) moet worden geleerd. Taalverwerving vanuit minimalistisch oogpunt begint met UG. Op basis van talige input en UG-principes worden er parameterzettingen gedaan. Een parameter is een regel die voor bepaalde talen wel van toepassing is en voor andere niet. Een voorbeeld is de pro-drop parameter waarbij een subject wel of niet fonologisch weggelaten kan worden. Is de zetting voor deze parameter positief, dan heeft een taal wel pro-drop (7a). Is de zetting negatief, dan is er geen sprake van pro-drop (7b). Wanneer er op basis van de input voldoende bewijs is dat een parameterzetting juist is, wordt deze gestabiliseerd.

- (7)
- (a) (Io) parlo.
 - (b) Ik praat.

Als we hebben geleerd hoe onze taal (alle principes en parameters) in elkaar zit en als we voldoende informatie in ons lexicon hebben, kunnen we zinnen gaan vormen. Het combineren van woorden tot een zin is onderhevig aan de regels van UG en Merge en is gebaseerd op de informatie in ons lexicon.

Woorden worden gecombineerd tot een frase (XP) en frases samen worden gecombineerd tot een zin. Iedere frase heeft een positie gereserveerd voor een lexicale categorie van het type X, het hoofd van die frase. Het hoofd geeft ook de naam aan een frase. Het is van een taal afhankelijk of het hoofd links of rechts (Nederlands) staat. Een XP omvat ook een Specifier positie (extern) waar ruimte is voor een andere frase: YP. De plaats links of rechts van X is gereserveerd voor een intern argument. Een frasestructuur ziet er als volgt uit:

Voor X kunnen lexicale (**N**(oun), **A**(verb), **V**(erb), **P**(reposition)) of functionele (**C**(omplementizer), **T**(ense), **D**(eterminer)) hoofden worden ingevuld. Op functionele hoofden komen morfosyntactische kenmerken (morfologie gekoppeld aan de syntactische functie van een woord) uit het lexicon tot uiting, bijvoorbeeld in de vorm van inflectie op T(ense). Deze inflectie is gekoppeld aan een werkwoord (V). Door het proces Agree (Chomsky, 1995) worden de kenmerken persoon, getal, geslacht en naamval (ook wel phi-features genoemd), die zowel in de inflectie terug te vinden zijn als op het subject van een werkwoord, aan elkaar gebonden (gecheckt). De kenmerken zijn niet interpreteerbaar op werkwoorden, maar wel op naamwoorden. Door de kenmerken van het werkwoord, die gelijk zijn aan de kenmerken van het subject (Agree), kunnen de kenmerken geïnterpreteerd worden. Het werkwoord moet hiervoor verplaatsing ondergaan (Han, 1998). Als alle relaties in een zin kloppen, kan die zin door externalisatie via de SM-interface uitgesproken en dus gecommuniceerd worden.

2.1 Het Theta Systeem

De woorden die we nodig hebben om zinnen te vormen, liggen met al hun eigenschappen (waaronder dus theta rollen) in het lexicon (zoals beschreven in hoofdstuk 1). Het *Theta Systeem* vormt de kern van het conceptuele systeem en zorgt voor de koppeling van het conceptuele systeem (semantiek) en het computationele systeem (syntaxis) (Reinhart, 2005). De output van het Theta Systeem is de input van het computationele systeem en moet daar dus interpreteerbaar zijn.

In het theta systeem bevinden zich de volgende onderdelen (Reinhart, 2005) die ik hieronder ga uitleggen:

- 9 a) Er zijn lemma's (ook wel lexicale ingang)
- b) Er zijn formele kenmerken (theta features, naamval) die de thematische relaties van werkwoorden specificeren.
- c) Er is een set operaties die de plaatsigheid (aantal argumenten) van een werkwoord kunnen veranderen.
- d) Er zijn twee markeringsprocedures die aangeven of de ACC(usativus) naamval aan een werkwoord moet worden toegekend en of een argument intern of extern *gemergd* (gefuseerd) moet worden.

2.1.1 Lemma's

Een lemma is een basiswoord (vergelijkbaar met zoiets als een woordenboekingang). Onder een lemma (10) vallen ook vervoegingen, inflectie (-t, -de), diminutief (-je, -tje, -pje), meervoud (-en, -s), van het basiswoord, zolang ze de woordcategorie niet veranderen (Nation, 2001). Indien een vervoeging de woordcategorie wel verandert of als de betekenis verandert, spreken we over een woordfamilie (11).

(10)

(a) verven, verft, verfde (*werkwoord*)

(b) bloem, bloemen, bloempje, bloemetje (*zelfstandig naamwoord*)

(11)

(a) blauw (*zelfstandig naamwoord*), blauwig (*bijvoeglijk naamwoord*)

(b) moeilijk (*bijvoeglijk naamwoord*), moeilijkheid (*zelfstandig naamwoord*)

(c) bank (*om op te zitten*), bank (*geldinstantie*), bank (*oever*)

2.1.2 Formele kenmerken

Thematische relaties worden gecodeerd door twee binaire kenmerken (+ of -): [c] (cause change) en [m] (mental state). [c] en [m] vormen samen kenmerkenbundels (acht in totaal) die ervoor zorgen dat werkwoord en argument zowel interpreteerbaar zijn voor de syntaxis als voor de semantiek. Deze kenmerkenbundels kunnen definiëren de theta rollen zoals we ze kennen, en kunnen aan de hand van de codering van elkaar onderscheiden worden. (Reinhart, 2000). Voorbeeld (12) illustreert welke kenmerkenbundels er zijn en met welke theta rollen ze overeenkomen, zoals in Reinhart (2002).

12 a)	[+c+m]	Agent
b)	[+c-m]	Instrument
c)	[-c+m]	Experiencer
d)	[-c-m]	Theme (patient)
e)	[+c]	Cause/Instrument
f)	[-c]	Recipient/Goal/Benefactor
g)	[-m]	Subject Matter/ Locative Source
h)	[+m]	Sentient
i)	[]	Arb(itrary)

Er is geen één op één relatie tussen de kenmerkenbundels en de hierboven genoemde theta rollen (Marelj, 2004). Wanneer in het vervolg 'theta rol(len)' geschreven staat, wordt gerefereerd naar de kenmerkenbundels waarmee ze overeenkomen.

2.1.3 Plaatsigheid

De plaatsigheid van een werkwoord en daarmee het aantal theta rollen ligt vast in het lexicon. Hoeveel en welke theta rollen een werkwoord uitdeelt, wordt weergegeven in een theta grid (Rizzi, 1986). Aan de plaatsigheid van een werkwoord moet invulling worden gegeven. Hieraan wordt voldaan als duidelijk is wie of wat de theta rol vervult.

Er zijn operaties die de plaatsigheid van een werkwoord en dus ook het aantal argumenten kunnen veranderen. Deze operaties zijn *verzadiging* (saturation), *reductie* en *expansie* en zullen hieronder beschreven worden. De operaties maken het mogelijk de verschillende werkwoordsvormen van de basiswerkwoordsvorm af te leiden. Het volgende principe is namelijk van kracht in het Theta Systeem:

Lexicon UniformiteitsPrincipe (zoals in Marelj, 2004)

Ieder werkwoord heeft één lexicale ingang met één thematische structuur. De verschillende thematische vormen van een werkwoord worden verkregen door lexicale operaties op de thematische structuur van het basiswerkwoord.

Indien een thematische structuur niet aan de hand van een lexicale operatie van een basiswerkwoord kan worden afgeleid, is er sprake van twee lexicale ingangen (Marelj, 2004)

2.1.3.1 Verzadiging

Verzadiging is het proces dat zich voordoet bij het vormen van een passieve zin (13a) en bij het vormen van middles (13b). Het proces verandert niets aan de plaatsigheid van een werkwoord.

(13)

- (a) De vaas werd gebroken.
- (b) De vaas breekt makkelijk.

Verzadiging sluit een argument (extern of intern) van het werkwoord in. Hierdoor wordt het argument en zijn theta rol (bv *Hij* uit 14a) niet meer gerealiseerd in de syntaxis, maar blijft wel in de semantiek beschikbaar. Dat wil zeggen, beide argumenten kunnen nog worden geïnterpreteerd (Reinhart, 2000). Dit is te zien aan de interpretatie van de zin (14c). De argumenten zijn dikgedrukt.

(14)

- (a) **Hij** brak **de vaas**. (Actief)
- (b) **De vaas** werd gebroken. (Passief)
- (c) Interpretatie b: Er was iemand die de vaas brak.

Formeel ziet verzadiging eruit als in (15) (Reinhart, 2002):

(15)

- (a) Wassen (θ_1, θ_2)
- (b) Verzadiging: $\exists x$ (wassen (x, θ_2))
- (c) Max werd gewassen: $\exists x$ (x waste Max)

2.1.3.2 Reductie

Reductie verandert de plaatsigheid van een werkwoord wel en is alleen toepasbaar op werkwoorden met twee argumenten (Reinhart, 2002). Er zijn twee reductie operaties: reflexivisatie en expletivisatie. Het is afhankelijk van het argument (extern of intern) welke operatie van toepassing is.

Reflexivisatie reduceert het interne argument (inclusief casus) en vormt daardoor een reflexief (16b). Hierdoor ontstaat een éénplaatsig (intransitief) werkwoord. Het gereduceerde element is nog wel in de interpretatie aanwezig en wordt in sommige talen, zoals het Nederlands zichtbaar gemarkeerd (*zich*) (Reinhart, 2000). Bij reflexivisatie worden de theta rollen en de argumenten samengevoegd, waardoor de interpretatie ontstaat dat de actie van het werkwoord op en door het subject zelf wordt uitgevoerd.

(16)

- (a) Zij wast het kind. (actief)
- (b) Het kind wast zich. (reflexief)

Formeel ziet reflexivisatie eruit als in (17) (Reinhart, 2002):

(17)

- (a) $V_{acc}(\theta_1, \theta_2) \rightarrow R_s(V)(\theta_1)$
- (b) $R_s(V)(\theta_1) = (\lambda x (\lambda (x, x)))(\theta_1)$
- (c) $scheren_{acc}([+c+m]_1, [-c-m]_2)$: Lucie scheerde Max.
- (d) $R_s(scheren)([+c+m]_1)$: Max scheerde zich.

Expletivisatie reduceert externe argumenten met een [+c] kenmerk (Reinhart, 2002) en neemt dat argument ook weg uit de interpretatie. Hierdoor ontstaan zinnen waarin een inhumain object een actie ondergaat, zoals in (18).

(18)

- (a) Zij smolt het ijs. (actief, ook wel causatief (zie 2.1.3.3)¹)
- (b) Het ijs smolt. (expletief, ook wel inchoatief¹)

Voorbeelden ontleend aan Marelj (2004)

Formeel ziet expletivisatie eruit als in (19) (Reinhart, 2002):

(19)

- (a) $V_{acc}(\theta_1[+c], \theta_2) \rightarrow Re(V)(\theta_2)$
- (b) $Re(V)(\theta_2) = V(\theta_2)$
- (c) $open_{acc}([+c], [-c-m])$: Hij opende de deur.
- (d) $Re(open)[-c-m]$: De deur opende.

2.1.3.3 Expansie

Expansie, ook wel (lexicale) causativisatie, voegt in tegenstelling tot reductie en verzadiging een argument toe aan een werkwoord (20). Het argument dat toegevoegd wordt is altijd een Agent met een [+c+m] cluster.

(20)

- (a) Het paard sprong. (actief)
- (b) Hij sprong het paard over de hindernis. (causatief)

Voorbeeld ontleend aan Marelj (2004)

Een [+c] cluster zonder specificatie voor [m] (Cause) kan niet worden toegevoegd (21).

(21)

- (a) Zij kledde hem een jas aan. (Agent)
- (b) *Het koude weer kledde hem een jas aan. (Cause)

¹ Zie hoofdstuk 4 voor meer detail over causatieven en inchoatieven

Voordat er een argument kan worden toegevoegd aan een werkwoord met een [+c] kenmerk, moet er echter volgens Reinhart (2002) eerst decausativisatie plaatsvinden. Dit houdt in dat we een [+c] kenmerk moeten veranderen in een [-c] kenmerk, voordat we een Agent theta rol kunnen toevoegen om zo een causatief te vormen. Een voorbeeld van decausativisatie is te zien bij de overgang van (18a) naar (18b), daar als gevolg van expletivisatie.

Formeel ziet expansie eruit als in (22) (Reinhart, 2002):

(22)

- (a) Decausativiseer: Verander een [+c] kenmerk in een [-c] kenmerk.
- (b) springen ([+c+m]) → springen ([-c+m])
- (c) Agentiviseer: Voeg een Agent rol toe.
- (d) springen ([-c+m]) → springen ([+c+m], [-c+m])

2.1.4 Markeringsprocedures

De in 9d genoemde markeringsprocedures (hieronder uitgebreider weergegeven) zorgen ervoor dat theta rollen op de juiste manier in de syntaxis terecht komen.

Markeringsprocedures (zoals in Reinhart, 2002)

Uitgaande van een n-plaatsig werkwoord, $n > 1$:

- (a) Markeer een [-] cluster met index 2.
[-] clusters zijn: [-c-m], [-c], [-m]
- (b) Markeer een [+] cluster met index 1.
[+] clusters zijn: [+c+m], [+c], [+m]
- (c) Markeer het werkwoord met de accusativus naamval indien er sprake is van zowel een [+] cluster als een volledig gespecificeerd [-c] cluster (Theme [-c-m] of Experiencer [-c+m]).

Wanneer de clusters gemarkeerd zijn, volgen er plaatsingsinstructies die ervoor zorgen dat de argumenten op de juiste plaats in de zin komen te staan en ook op de juiste plaats ten opzichte van het werkwoord.

Syntaxis instructies (zoals in Reinhart, 2002)

- (a) Plaats een argument extern als niets dit tegenhoudt.
- (b) Plaats een argument met index 2 intern.
- (c) Plaats een argument met index 1 extern.

Op deze manier is bijvoorbeeld het onderscheid zichtbaar tussen onaccusatieven en onergatieven (twee soorten intransitieve werkwoorden) zichtbaar is².

Aan de hand van de markeringsprocedures, kan het Linking Probleem worden opgelost. Baker (1997) beschrijft dit als volgt: "Het probleem is het ontdekken en het verklaren van regelmatigheden in de manier waarop deelnemers van een gebeurtenis in de syntaxis worden uitgedrukt." (p73) Het Theta Systeem zorgt ervoor dat de juiste theta rollen aan de juiste argumenten uitgedeeld worden, waardoor bijvoorbeeld het onderscheid kan worden gemaakt tussen onaccusatieven en onergatieven. De representatie is terug te zien in de linguïstische structuur: de agens rol is altijd het subject en staat op een externe, hogere positie dan het object (Baker, 1997).

² Zie hoofdstuk 4 voor meer detail over onaccusatieven en onergatieven.

2.1.5 Conditie op theta rollen

Een belangrijk principe in het theta systeem is het Theta Criterion. Dit principe beschrijft aan welke condities het uitdelen van theta rollen moet voldoen. Voor we verder gaan volgt eerst een korte ontwikkelingsgeschiedenis zoals beschreven in Marelj (2004).

Het bestaan van het Theta Criterion begint bij Chomsky (1981) en ziet er als volgt uit:

Theta Criterion (1)

Ieder argument draagt één en slechts één theta rol en iedere theta rol wordt toegekend aan één en slechts één argument.

In deze formulering van het Theta Criterion wordt aangenomen dat er een één-op-één relatie bestaat tussen theta rollen en argumenten (bi-uniqueness). Als reactie hierop pleitten verschillende onderzoekers voor een zwakkere versie. Culicover en Wilkins (1984) stellen dat een argument meer dan één theta rol kan dragen, zolang eenzelfde theta rol niet twee maal uitgedeeld wordt. Broadwell (1986) formuleert een herziene versie van het Theta Criterion:

Theta Criterion (2)

Aan ieder argument wordt één en slechts één complexe theta rol toegekend en iedere complexe theta rol wordt toegekend aan één en slechts één argument.

Bij deze formulering wordt ervan uitgegaan dat werkwoorden uit kleinere predicaten bestaan die theta rollen uitdelen. Twee of meer van die theta rollen kunnen samengevoegd worden tot een complexe theta rol die vervolgens aan een enkel argument toegekend kan worden (Marelj, 2004). Chomsky schrijft in 1986 ook dat één argument meerdere theta rollen kan dragen.

Het probleem zat in de voorgestelde één op één relatie tussen argumenten en theta rollen. Als die strikte relatie weggehaald wordt, blijven de volgende twee regels over:

Theta Criterion (3)

- (a) Alle theta rollen moeten aan argumenten worden toegekend.
- (b) Ieder argument moet een theta rol dragen.

Het Theta Criterion (3) alleen is echter niet voldoende voor de toekenning van theta rollen. In plaats van een één op één relatie wordt een eenrichtingsrelatie voorgesteld door Carlson (1998):

Uniekheid

Aan ieder argument van een werkwoord wordt een unieke theta rol toegekend (ten opzichte van de andere argumenten van datzelfde werkwoord).

Deze Uniekheid laat de mogelijkheid open dat aan een argument twee theta rollen toegekend worden. Daarnaast is het mogelijk dat twee argumenten in dezelfde zin dezelfde theta rol krijgen, mits zij die theta rol van een ander predicat krijgen (Jackendoff, 1987).

In onderstaande zinnen (23) is te zien dat alle theta rollen toegekend moeten worden (a), dat er niet meer theta rollen uitgedeeld kunnen worden dan het werkwoord specificiert (b), dat twee argumenten niet een identieke theta rol kunnen krijgen (c) en dat een argument twee theta rollen kan dragen (d).

(23)

(a) *Hij bewonderde	(Hij bewonderde de lelie)
(b) *Hij vulde de kan de beker	(Hij vulde de kan of Hij vulde de beker)
(c) *Hij slaat hij	(Hij slaat hem)
(d) Hij ging vrolijk weg	(theta van weggaan en vrolijk)

Een volgende restrictie op de toekenning van theta rollen is dat alle kenmerkenclusters die een werkwoord bij zich kan dragen, samen gerealiseerd kunnen worden. Het gaat hierbij om de onvolledig gespecificeerde (enkele) clusters. De regels worden beschreven door de Cluster Distinctness Constraint.

Cluster Distinctness Constraint (zoals in Marelj 2004)

- (a) Twee dezelfde theta- clusters kunnen niet bij één werkwoord gerealiseerd worden.
- (b) Distinctness: twee kenmerkenclusters zijn verschillend als ze één kenmerk delen én tenminste één kenmerk van elkaar verschillen.

De volgende enkele clusters verschillen van elkaar:

- [-c] en [+c]
- [-m] en [+m]

De volgende enkele clusters zijn gelijk:

- [-m] en [-c]
- [-m] en [+c]
- [+m] en [+c]
- [+m] en [-c]

De zinnen in (24) illustreren bovenstaand principe (voorbeelden ontleend aan Marelj 2004).

(24)

- (a) De pers beïnvloedt de rechter tegen (in het nadeel van) de verdachte.
beïnvloeden: [+c] [-c+m] [-c] → [+c] en [-c] zijn verschillend en mogen daarom samen voorkomen.
- (b) Dit voorval vervreemde haar van haar collega's.
vervreemden: [+c] [-c+m] [-c] → ook hier zijn [+c] en [-c] niet hetzelfde en mogen beide clusters samen voorkomen.
- (c) *De dokter maakt hem zorgen over zijn gezondheid.
zich zorgen maken: [+c] [-c+m] [-m] → hierbij zijn [+c] en [-m] gelijk en dus niet samen mogelijk.

Het komt erop neer dat twee niet volledig gespecificeerde clusters hetzelfde zijn als ze in een context voorkomen waarin ze identiek zijn.

Om vooraf te kunnen voorkomen dat er uit de Cluster Distinctness Constraint geconcludeerd moet worden dat twee niet volledig gespecificeerde clusters niet samen kunnen voorkomen, is er het Full Interpretation of Thematic Roles principe.

Full Interpretation of Thematic Roles

Ter bevordering van de interpretatie moeten alle clusters volledig gespecificeerd zijn.

De FITR werkt samen met de Non-Identity Constraint die naast 'Uniekheid' is geformuleerd. Aan de verschillende argumenten van een werkwoord moeten onderscheidbare theta rollen toegewezen worden.

Non-Identity Constraint (zoals in Marelj)

Een n-plaatsig werkwoord, $n > 1$, is gecodeerd in termen van niet-identieke kenmerkenbundels.

Op deze manier kan ambiguïteit voorkomen worden. Kijk bijvoorbeeld naar het werkwoord 'geven'. Dit werkwoord specificeert alleen een [+c] cluster. Dit cluster kan uitgebreid worden naar [+c+m] (25a) of naar [+c-m] (25b). Indien niet wordt aangegeven hoe [+c] uitgebreid moet worden, zijn er twee interpretaties mogelijk:

(25)

- (a) Hij [+c+m] gaf haar een boek.
Hij gaf een boek dat al geschreven was aan haar.
- (b) Hij [+c-m] gaf haar een boek.
Hij gaf haar het idee dat haar in staat stelde een boek te schrijven.

Aan de andere kant is het ook zo dat niet alle mogelijke uitbreidingen van een cluster voor kunnen komen. Ook dit kan geïllustreerd worden met het werkwoord 'geven'.

(26)

- (a) Hij gaf het boek aan haar.
- (b) *Hij gaf het boek aan Utrecht.

'Geven' heeft een [-c] cluster, een Goal theta rol. Het cluster is niet gespecificeerd voor [m], dus we zouden verwachten dat beide optie mogelijk zouden zijn. Zoals in (26) te zien is, is (26a) wel grammaticaal en (26b) niet. Het [m] kenmerk moet ook gespecificeerd worden om duidelijk te kunnen maken waarom (26b) niet mogelijk is. De Goal van het werkwoord 'geven' moet [+m] gespecificeerd zijn. Door volledige specificatie zullen er ook geen niet-identieke kenmerkenbundels meer voorkomen.

2.2 Argument Drop

Bij het vormen van zinnen zijn we gebonden aan regels. Deze regels zijn syntactisch (phrase structure rules) en semantisch (Theta Systeem) van aard. Ze specificeren welke elementen er in een zin moeten staan en wat de relatie tussen die elementen is.

Als een element, zoals subject of object, ontbreekt, verwachten we dat die zin ongrammaticaal wordt. De zin bevat dan niet (zichtbaar/hoorbaar) alle informatie die nodig is om een boodschap over te brengen. Zoals we in de inleiding al zagen, zijn er constructies waarbij argumenten niet zichtbaar/hoorbaar in een zin gerealiseerd worden, maar die toch grammaticaal zijn.

Zoals door Chomsky (1995) en vele anderen is beschreven, zijn er lege categorieën die de plek van een argument op kunnen vullen. Er zijn vier soorten lege elementen die overeenkomen met vier verschillende lexicale (zichtbare) elementen. Deze elementen worden gekarakteriseerd aan de hand van twee binaire kenmerken: [anafoor] en [pronominaal]. Een element dat als anafoor functioneert, moet naar een antecedent verwijzen. Een element dat pronominaal functioneert, verwijst wel, maar wordt niet door een antecedent bepaald.

De vier mogelijke categorieën en de corresponderende zichtbare en onzichtbare representaties zijn:

	<u>zichtbaar</u>	<u>onzichtbaar</u>
[+anafoor, -pronominaal]	reflexieven (zich)	NP- spoor
[-anafoor, +pronominaal]	pronomina	pro
[-anafoor, -pronominaal]	R-expressies (namen)	variabele
[+anafoor, +pronominaal]	?men ³ (onbepaald voornaamwoord, arbitrair)	PRO ⁴

Aangezien we in dit onderzoek alleen hoofdzinnen behandelen, zal PRO hier alleen geïllustreerd worden. De andere drie elementen volgen in hoofdstuk 3 en 4.

2.2.1 NP- spoor

Een NP- spoor of kortweg spoor, wordt gebruikt om verplaatsingen van argumenten binnen een zin aan te geven. Een voorbeeld is te zien in (27). Het spoor wordt van eenzelfde index (i) voorzien als het verplaatste argument.

(27) Zag _{i} hij t _{i} haar? (Bij vraagzinnen verplaatst het werkwoord van tweede naar eerste positie)

2.2.2 Pro

Het element pro komt in plaats van een subject (28a, b) of een object (28c) (van een transitief werkwoord) in een zin te staan. Er wordt respectievelijk over pro-drop en object drop gesproken.

(28)
 (a) pro parlo. ((Ik) praat)
 (b) Eet pro die appel op!
 (c) Questo conduce pro_{arb} a concludere quanto segue (Dit leidt tot de volgende conclusies) Voorbeeld uit Rizzi (1986)

Subject pro kan alleen voorkomen wanneer alle benodigde informatie uit de zin kan worden gehaald. Het gaat dan om de phi-features. Deze informatie zit bij talen met een rijke morfologie in de inflectie van een werkwoord. Deze inflectie zorgt normaal gesproken voor de congruentie tussen werkwoord en subject. Er zijn echter ook talen zonder werkwoordsinflectie die pro toestaan. Bennis (2006) zegt hierop dat pro niet taal-specifiek, maar constructie-specifiek is.

Pro hoeft geen invulling door phi-features te krijgen. Pro kan ook een arbitraire (arb) betekenis krijgen. Dit is volgens Rizzi (1986) het geval bij object drop (28c). Het object heeft dan de kenmerken [+human, +generic, +plural]. Rizzi geeft de volgende:

- Bedeel arb toe aan de directe theta rol

Op deze manier krijgt pro in objectpositie de invulling (arb) die het nodig heeft.

2.2.3 Variabele

Een variabele (\emptyset) kan de plek in nemen van verschillende soorten argumenten. Het verwijst niet binnen de zin, maar geeft de mogelijkheid om uit de discourse op te maken wat de invulling van het element moet zijn. De variabele zullen we bij topic drop tegenkomen in hoofdstuk 3. In (29) is een voorbeeld van een variabele te zien.

(29) \emptyset_i weet ik. (Dat weet ik)

³ Komt maar deels overeen met PRO.

⁴ PRO is voor ons niet van belang, omdat het alleen in bijzinnen voorkomt.

2.2.4 PRO

PRO komt voor als het subject van een infinitieve bijzin en wordt gecontroleerd door een antecedent (30a) of heeft een arbitraire interpretatie (30b).

(30)

(a) Hij verwachtte [PRO zichzelf te zien].	(PRO verwijst naar Hij)
(b) Het is gewoonlijk [PRO jezelf te verzorgen].	(PRO verwijst naar personen in het algemeen)

2.2.5 Lexicale operaties

De lexicale operaties verzadiging en reductie, zoals besproken in 2.1, zorgen er ook voor dat verplicht veronderstelde argumenten worden verwijderd. Maar dit gebeurt in het lexicon, en er is daarom geen sprake van een leeg element in het lexicon.

3. Topic drop

Het eerste fenomeen met argument drop dat we gaan bespreken is topic drop. Deze term wordt gebruikt voor die zinnen waaruit een argument uit de eerste positie wordt weggelaten. Zinnen waarin topic drop voorkomt, zijn V1 declaratieven (31) en simpele imperatieven (32). V1 declaratieven worden behandeld in 3.1. Simpele imperatieven worden behandeld in 3.2.

- (31) Weet ik.
(32) Drink op!

De centrale vraag van dit hoofdstuk is:

Wat gebeurt er met de theta rollen van een werkwoord bij topic drop in het Nederlands?

Eerst zal behandeld worden wat topic drop is en hoe het werkt. Dit wordt gedaan aan de hand van V1 declaratieven. Simpele imperatieven komen vervolgens apart aan bod.

3.1 Wat is topic drop?

Topic drop is een proces waarbij een argument (het topic) dat op de eerste plaats (topic positie) in een zin staat, wordt gedropt (verwijderd) (33b). Een zin kan meerdere topics hebben, maar heeft slechts één topic positie (Huang, 1984). Voor het Nederlands heeft dit ermee te maken dat een finiet werkwoord altijd op de tweede plaats moet komen. Alleen de eerste plaats kan daarom een topic positie zijn. Dit betekent dat argumenten die niet in topic positie staan eerst moeten verplaatsen. Dit proces heet topicalisatie (33c).

(33)

- (a) Ik_i lees een boek.
(b) Ø_i lees een boek.
(c) Een boek_j lees t_j ik.
(d) Ø_j lees t_j ik.

Zinnen die door topic drop (33b,d) ontstaan worden V1 declaratieven genoemd. Om de verplaatsingen bij topicalisatie en vervolgens het proces bij topic drop goed te kunnen doorgronden, volgt nu een korte beschrijving van V1 declaratieven en de Nederlandse zinsvolgorde.

Een V1 declaratief (34) is een stellende zin waarin het werkwoord op de eerste plaats (V1) staat. Dit soort zinnen komen voor in gesproken Nederlands en zijn dus het gevolg van topicalisatie en topic drop.

(34)

- (a) Heb Thomas gezien.
- (b) Heeft Thomas gezien.

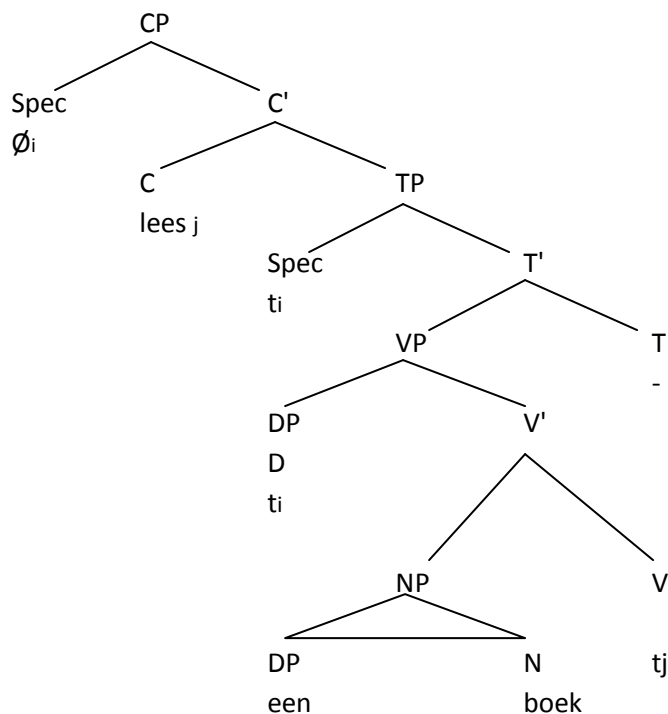
Het Nederlands is een V2 taal, wat wil zeggen dat het finiete werkwoord van een zin altijd op de tweede plaats komt staat (35). De onderliggende woordvolgorde van het Nederlands is echter SOV. Dit houdt in dat het subject voor het directe object komt en dat het (infiniete) werkwoord op de laatste plaats in de zin staat (36) (Thrift, 2003).

(35) Zij **bakt** een taart

(36) Wij hoorden dat zij gisteren een taart **bakte**.

De verplaatsingen die in (33) plaatsvinden, kunnen we nu weergeven in twee boomdiagrammen. Voor het subject (index i) van (33a) topic drop kan ondergaan, moet het vanuit zijn basispositie verplaatst worden naar topic positie (van SpecVP via SpecTP naar SpecCP). Dit is te zien in onderstaand boomdiagram (37).

(37)

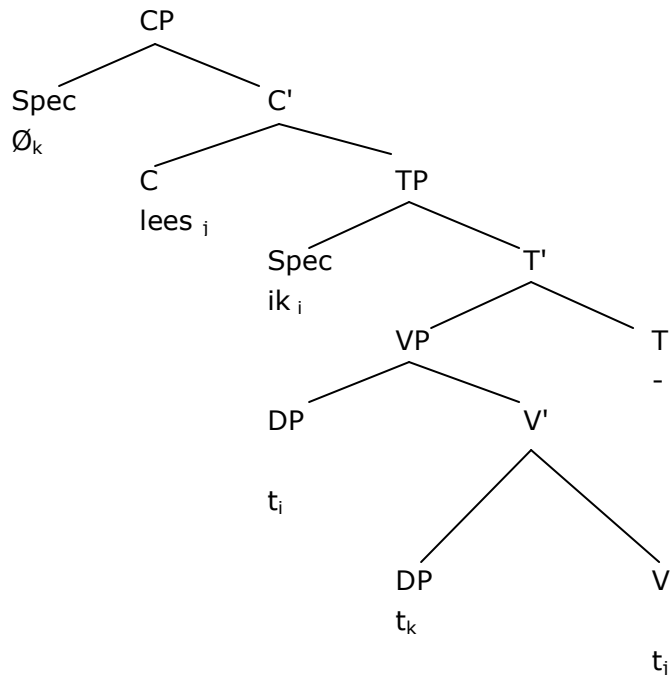

In (37) is ook te zien dat het (finiete⁵) werkwoord (index j) moet verplaatsen om op de tweede plaats (V2) te komen.

Om nu zin (33d) te krijgen, moeten alle drie de argumenten verplaatsen. Het subject verplaatst nu alleen naar SpecTP en niet verder. Het werkwoord verplaatst weer naar de tweede positie (C) en het directe object verplaatst van onderuit de boom naar de topic positie (SpecCP) vanaf waar het gedropt kan worden. Het boomdiagram is te zien in (38).

⁵ De eerste persoon enkelvoud heeft geen inflectiemorfeem.

(38)

Op de plek vanaf waar de argumenten verwijderd worden, komt een topic operator te staan met eenzelfde index als het gedropte argument. Deze operator draagt het [+topic] kenmerk dat voor de invulling zorgt en het topic aan het werkwoord koppelt (Thrift, 2003). Aan de hand van de discourse kan de inhoud van het missende argument herleid worden. Dit wordt ook wel een topic chain genoemd (Thrift, 2003).

Topic drop is zichtbaar in het Nederlands, omdat het finiete werkwoord altijd op de tweede plaats in de zin moet staan. Wordt er een argument uit topic positie verwijderd, dan lijkt het werkwoord op de eerste plek te staan. Hier komt ook de naam 'V1 declaratief' vandaan.

Er zijn een paar restricties op het soort subjecten en directe objecten dat weggelaten kan worden. Uit het onderzoek van Thrift (2003) blijkt dat sprekers van het Nederlands in het geval van subject drop alleen eerste- en tweedepersoons pronomina weg kunnen laten. Bij het weglaten van een direct object kunnen ze eerste- en tweedepersoons pronomina juist niet weglaten, maar derdepersoons pronomina wel. Voor de derdepersoonspronomina geldt dat levende derde personen in enkelvoudige vorm niet altijd weggelaten kunnen worden en dat de meervoudsvorm ongrammaticaal bevonden wordt, indien weggelaten. Voor niet-levende derde personen geldt dat ze in zowel enkelvoudige als meervoudige vorm zonder problemen weggelaten mogen worden.

Er bestaat ook een restrictie op het aantal argumenten dat bij topic drop gedropt kan worden. Zoals al genoemd, heeft een zin maar één topic positie. Dit houdt logischer wijs in dat er maar één argument kan worden verwijderd. Een voorbeeld (ontleend aan Huang, 1984) is hieronder te zien.

(39) * _ heb _ gezien

We zullen echter hieronder zien dat deze restrictie niet van toepassing is bij simpele imperatieven.

Een laatste logische restrictie bij topic drop is dat alleen het eerste element gedropt kan worden (40).

(40)

- (a) *Hem heb _ gezien.
- (b) *Ik heb _ gezien.

3.2 Simpele imperatief

De imperatief, ook wel gebiedende wijs genoemd, wordt gebruikt om een bevel of een opdracht aan iemand te geven. In een simpele imperatiefzin (41) staat het werkwoord altijd op de eerste plaats (Visser, 1996) en heeft een inflectie voor 2^e persoon enkelvoud of meervoud. Meestal is de realisatie hiervan alleen de stam van het werkwoord (ook al heeft de taal een rijk inflectiesysteem (Han, 1998)), maar -t of -en uitgangen voor het Nederlands en clitics (morfemen met een speciale status tussen die van een affix en die van een woord (Fromkin, 2000)) voor andere talen zijn ook mogelijk (42).

(41)

Loop!
Lopen jij!
Opeten die appel!

(42)

	Stam	Uitgang
Enkelvoud	loop	- / -t
Meervoud	lo(o)p	-en
Beleefdheidsvorm	loop	-t

De subjecten zijn respectievelijk jij, jullie en U (Bennis, 2006). De 2^e persoonsinflectie is de enige die bij een imperatief kan voorkomen. Imperatieven kunnen, zoals het gebruik al doet voorspellen, alleen gebruikt worden om iemand aan te spreken. Het subject is dus ook altijd een 2^e persoon (Jensen, 2003) of het subject nu fonologisch gerealiseerd is of niet.

Bij simpele imperatieven moet het subject leeg zijn om een leeg direct object mogelijk te maken (43). Het werkwoord staat altijd op de eerste plaats. Geen enkel element kan voor het werkwoord worden geplaatst (Visser, 1996). We zullen zien dat dit ook een vorm van topic drop betreft.

(43)

- (a) *Eet jij op!
- (b) Eet op! ('eet het op')
- (c) *Pak jij!
- (d) Pak ('pak het')

3.2.1 Het lege subject

Ook al is het subject niet zichtbaar, het is wel aanwezig en wordt in het Nederlands geïnterpreteerd als pro (Bennis, 2006). Dit type leeg element is in het Nederlands alleen mogelijk als het werkwoord geen inflectie heeft.

Er zijn op voorhand al twee argumenten waarom het subject van een simpele imperatief aanwezig is. Ten eerste gedraagt het zich op dezelfde manier als subjecten in een pro-drop taal (een taal waarbij het subject weggelaten kan worden, omdat de betekenis ervan afgeleid kan worden van de inflectie op het werkwoord). Subjecten in bijvoorbeeld het Italiaans krijgen, indien zichtbaar aanwezig in de zin, net als de subjecten bij een

imperatief de nadruk door beklemtoning. Een tweede argument is actieve deelname van pro in binding en control.

Binding: "Een relatie tussen twee hoofden X en Y, waarbij X de semantische en syntactische eigenschappen van Y bepaalt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het antecedent van een reflexief pronomen en het reflexieve pronomen zelf." (Fromkin, 2000: p686)

Control: "De coreferentie relatie tussen het nul subject pronomen (PRO) van een infinitieve bijzin en een DP argument in de hoofdzin als het antecedent. Voorbeeld: Hamlet promised PRO to avenge his father." (Fromkin, 2000: p691)

Voorbeelden waarmee Bennis (2006) laat zien dat pro in simplexe imperatieven aanwezig is bij binding en control staan in (44).

(44)

- (a) Geef jij_i/pro_i jezelf_i nu eens wat rust! (binding, reflexief)
(b) Beloof jij_i/pro_i nou maar [om PRO_i op tijd thuis te komen]! (control)

Deze zinnen zouden ongrammaticaal zijn als er geen antecedent (pro) aanwezig zou zijn.

3.2.1.1 De interpretatie van pro

Pro kan geïnterpreteerd worden als jij (2^e persoon enkelvoud, zie (44a, b)), als jullie (2^e persoon meervoud, zie (45a)) en als U (2^e persoon beleefdheidsvorm, zie (45b)).

(45)

- (a) Herinner pro_i jullie_i het gesprek van gisteren!
(b) Let pro_i goed op Uzelf!

Om grammaticale zinnen met pro te krijgen moeten oninterpretabele kenmerken (phi-features: persoon, getal, geslacht, naamval) verwijderd worden. Agree is de operatie die het mogelijk maakt om oninterpretabele kenmerken te verwijderen als er interpretabele kenmerken aanwezig zijn (Bennis, 2006). In dit geval moeten de oninterpretabele kenmerken van het ongeïnfecteerde finiete werkwoord verwijderd worden en zijn er interpretabele kenmerken aanwezig op het subject. Het werkwoord moet hiervoor verplaatsen naar een functioneel hoofd.

Het bijzondere aan deze relatie is het lege element pro. Vaak wordt aangenomen dat de inflectie van het werkwoord in een pro-drop taal onder Agree voor de interpretabele kenmerken van pro zorgt. In het Nederlands is de nul-inflectie, zoals ook bij simpele imperatieven met pro, ondergespecificeerd en rijst de vraag hoe pro dan toch voldoende kenmerken kan krijgen.

Allereerst ligt vast dat het subject in een imperatief altijd het kenmerk voor 2^e persoon draagt, gezien het altijd naar een aangesprokene verwijst. Er kan daarom ook aangenomen worden, zoals Bennis (2006) doet, dat het werkwoord het kenmerk voor 2^e persoon draagt. Bennis (2006) schrijft dat we op basis van de analyse van Zwart 1993 aan mogen nemen dat het finiete werkwoord in een V2 zin naar de C-positie verplaatst. Dit is wat er bij simpele imperatieven gebeurt met een 2^e persoon enkelvoud subject zonder beleefdheidskenmerk. Hij voegt toe dat er zich een Force kenmerk in het C-domein bevindt dat onder andere kenmerkend is voor de imperatief. Aan de hand van (46) kunnen we zien dat dit Force kenmerk de reden is dat alleen werkwoorden zonder beleefdheidskenmerk of meervoud in ongeïnfecteerde vorm kunnen voorkomen.

(46)

- (a) Wees (jij) maar niet bang!
- (b) *(Jij) Wees-t maar niet bang!

Het Force kenmerk bevindt zich in C, dus moet het werkwoord van een imperatief daar naartoe verplaatsen. De inflectie op het werkwoord in (46b) gaat dit tegen, omdat een werkwoord met inflectie naar T moet verplaatsen en dus niet naar C kan.

Om de aanwezigheid van pro te rechtvaardigen moeten we laten zien dat het werkwoord de juiste kenmerken bezit om pro te identificeren en dat het werkwoord haar kenmerken daardoor kan verwijderen. Een werkwoord zonder inflectie heeft een {2} feature in het C-domein. Dit niet-onderscheidende {2} kenmerk kan nu onder Agree worden toegewezen aan het subject. Het subject heeft het kenmerk [2] en hierdoor kan het {2} kenmerk van het werkwoord worden verwijderd. Subjecten met de kenmerken [2, meervoud] en [2, beleefdheid] zijn ook mogelijk bij een werkwoord zonder inflectie, omdat het {2} kenmerk dat pro van het werkwoord heeft gekregen niet-onderscheidend is.

Indien er bij een imperatief sprake is van een geïnflecteerd werkwoord, dan is het {2} kenmerk niet meer in staat om de kenmerken [2, meervoud] en [2, beleefdheid] bij respectievelijk jullie en U te verwijderen. Dit komt door de afwezigheid van het [2] kenmerk in C waardoor er geen Agree meer mogelijk is tussen werkwoord en subject. Dit resulteert erin dat U en jullie in de zin verschijnen.

3.2.2 Het lege directe object

Zoals al in de inleiding gezegd, is er bij het weglaten van het object in een simpele imperatief sprake van topic drop. Hier is hetzelfde mechanisme van toepassing als bij de vorming van een V1 declaratief, behalve dat het subject wordt gevuld met het lege element pro. Er zijn dus wel twee argumenten die fonologisch niet gerealiseerd worden, maar het subject is wel nog in de syntaxis aanwezig.

We nemen zin (47a) als basis. Het subject kan onder Agree vervangen worden door pro zoals we net hebben gezien (47b). Het werkwoord staat al op de eerste plaats. Het directe object 'die appel' moet nu naar de topic positie verplaatst worden (47c). Hierdoor blijft er een spoor (t) op de oorspronkelijke plaats achter. Vanuit de topic positie moet het directe object vervolgens verwijderd worden. Hierdoor blijft er een lege topic operator achter (47d).

(47)

- (a) Eet jij die appel eens op!
- (b) Eet pro die appel eens op!
- (c) Die appel_i eet pro t_i eens op!
- (d) Ø_i eet pro t_i eens op!

Zoals we in de inleiding van 3.2 al zagen zijn de zinnen (48b en d) niet grammaticaal.

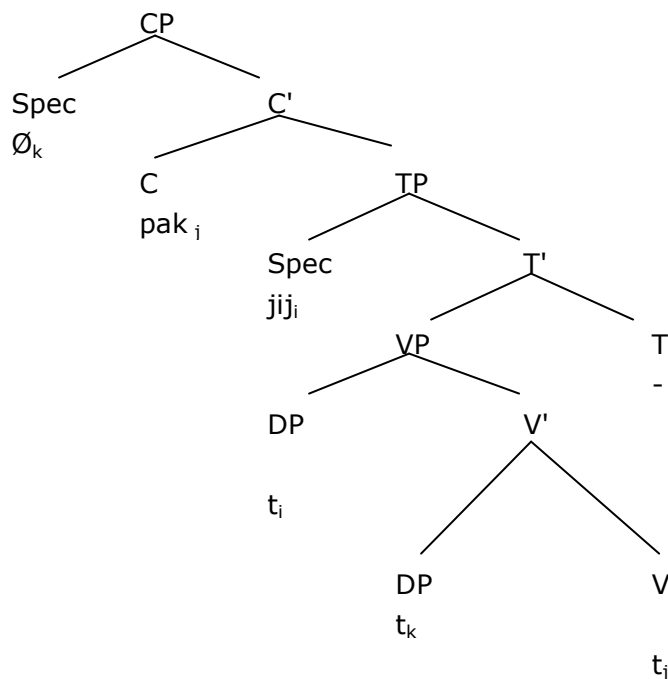
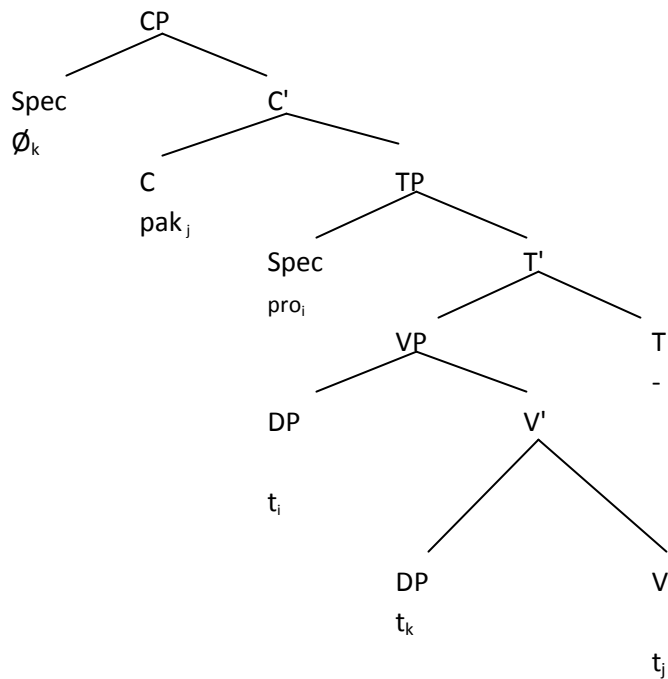
(48)

- (a) Eet op!
- (b) *Eet jij op!
- (c) Pak!
- (d) *Pak jij!

Deze ongrammaticaliteit legt Visser (1996) uit aan de hand van een kenmerk dat zich in C bevindt. Bennis (2006) noemt dit kenmerk Force. Visser gaat er in haar analyse niet vanuit dat het lege subject een pro is, maar we hebben bij Bennis gezien dat dit wel het geval is.

De zinnen (48c, boven) en (48d, onder) zien er als volgt uit in een boomdiagram:

(49)

Wat zin (48d) fout maakt, is het feit dat er een fonologisch element staat tussen de topic operator⁶ en het spoor van het directe object. Hierdoor kan de topic operator niet aan het spoor van het directe object gebonden worden en kan de betekenis niet worden herleid (Visser, 1996).

⁶ Visser (1996) gebruikt niet de term topic operator, maar discourse operator.

3.3 De theta rollen

In plaats van het subject of het direct object staan er lege elementen in een zin waar topic drop heeft plaatsgevonden. Het argument dat bij een V1 declaratief gedropt wordt, krijgt op zijn oorspronkelijke plaats een theta rol toegekend. Deze plek blijft na topic drop gekenmerkt door een spoor.

Het lege subject bij simpele imperatieven krijgt inhoud door een Agree relatie met het werkwoord. Het lege directe object blijft net als bij V1 declaratieven inhoud houden door de sporen die achterblijven.

Gedropte subjecten en objecten zijn niet zichtbaar in de zin aanwezig, maar ze worden wel syntactisch gerealiseerd. Ook kan de betekenis uit de discourse worden afgeleid. Aangezien de argumenten wel gerealiseerd zijn, kunnen de theta rollen van het werkwoord ook aan die argumenten uitgedeeld worden. Op deze manier wordt schending van het Theta Criterion voorkomen.

4. Optioneel transitieve werkwoorden

De plaatsigheid van werkwoorden verschilt. Transitieve (of overgankelijke) werkwoorden (49b) zijn tweepplaatsig en hebben dus twee argumenten nodig. Intransitieve (onovergankelijke) werkwoorden (49a) zijn eenplaatsig en verlangen dus maar één argument (Agent). Ditransitieven zijn werkwoorden (49c) die drie argumenten bij zich dragen.

(49)

(a) Hij verdrinkt.	(intransitief)
(b) Zij zoekt haar hond.	(transitief)
(c) Ik stuur hem de beste wensen toe.	(ditransitief)

Bij intransitieve werkwoorden kan er onderscheid worden gemaakt tussen onaccusatief⁷ (50a) en onergatief (50d) (Alexiadou, Anagnostopoulou en Everaert, 2004). Bij onaccusatieven komt het subject overeen met het directe object van een transitief werkwoord en heeft dan ook een Theme theta rol. Bij onergatieven komt het subject overeen met het subject van een transitief werkwoord. Dit subject draagt een Agent theta rol.

Een andere onderscheidende factor is agentiviteit (Alexiadou, Anagnostopoulou en Everaert, 2004). Dit wil zeggen dat een subject agentief is als het de actie van het werkwoord opzettelijk te weeg brengt. Dit is het geval bij onergatieven (50e). Onaccusatieven hebben geen agentief subject (50b).

(50)

(a) Zij valt.	(onaccusatief)
(b) *Zij valt opzettelijk.	
(c) Zij is gevallen.	
(d) Zij lacht.	(onergatief)
(e) Zij lacht opzettelijk.	
(f) Zij heeft gelachen.	

Ook wordt vaak gekeken naar het hulpwerkwoord dat een werkwoord selecteert (Alexiadou, Anagnostopoulou en Everaert, 2004). Onaccusatieven hebben doorgaans 'zijn' (50c) als hulpwerkwoord en onergatieven hebben doorgaans 'hebben' (50f) als hulpwerkwoord.

⁷ Er bestaan ook onaccusatieven met twee argumenten: 'Het mooie weer bevalt mij.'

Er zijn ook onaccusatieven met een transitieve variant. In dit geval spreken we bij de transitieve vorm van een causatief (51a) en bij de intransitieve vorm van een inchoatief (de onaccusatief dus) (51b).

(51)

- (a) Hij (Agent) opende een nieuwe deur (Theme). (causatief)
- (b) Een nieuwe deur (Theme) opende. (inchoatief)

De causatief zagen we in 2.1.3.3 al voorbij komen. Daar zagen we dat het subject van een causatief een Agent is. Een inchoatief heeft hetzelfde subject als bij de causatief het directe object is met dus Theme als theta rol. De overgang van (51b) naar (51a) is dus causativisatie en de overgang van (51a) naar (51b) is decausativisatie.

Maar wat zijn nu optioneel transitieve werkwoorden? Optioneel transitieve werkwoorden zijn die werkwoorden die zowel transitief als intransitief voorkomen (52)⁸. De betekenis blijft gelijk, maar het aantal argumenten verschilt. Voorbeelden⁹ van dit soort werkwoorden zijn (Thrift, 2003):

(52)	Transitief	Intransitief
a) Morsen	Ik mors de thee.	Ik mors.
b) Oefenen	Ik oefen de voordracht.	Ik oefen.
c) Spuiten	Ik spuit het water tegen het raam.	Ik spuit.
d) Sturen	Ik stuur de wagen.	Ik stuur.
e) Tellen	Ik tel de appels.	Ik tel.
f) Zoeken	Ik zoek een baan.	Ik zoek.

Voor de meeste van bovenstaande intransitieven geldt dat ze beter klinken in progressieve of toekomstige vorm:

(53)	Progressief	Toekomstig
(a)	?Ik ben aan het morsen.	?Ik ga morsen.
(b)	Ik ben aan het oefenen.	Ik ga oefenen.
(c)	Ik ben aan het spuiten.	Ik ga spuiten.
(d)	?Ik ben aan het sturen.	Ik ga sturen.
(e)	Ik ben aan het tellen.	Ik ga tellen.
(f)	Ik ben aan het zoeken.	Ik ga zoeken.

De werkwoorden in (52) kunnen dus met en zonder direct object voorkomen. Dit leidt tot de vraag die in dit hoofdstuk centraal staat:

Wat gebeurt er met de theta rollen van een werkwoord bij optioneel transitieven in het Nederlands?

Aan bod zal komen of de intransitieve vorm van optioneel transitieven door een lexicale operatie kan worden verkregen en welke lexicale operatie dat dan is. Hiertoe herhalen we hieronder kort het Lexicale UniformiteitsPrincipe.

⁸ Er zijn werkwoorden die in het Van Dale online woordenboek (2014) een aparte lexicale ingang hebben voor het transitieve werkwoord en een aparte lexicale ingang voor het intransitieve werkwoord. Deze werkwoorden zijn niet opgenomen in bijlage 1 met het oog op het Lexicale UniformiteitsPrincipe.

⁹ Zie bijlage 1 voor een volledige lijst.

Zie bijlage 2 voor intransitieve voorkomens van de in bijlage 1 genoemde optioneel transitieve werkwoorden uit het Hedendaags Corpus Nederlands (2013).

4.1 Lexicale uniformiteit

Ieder werkwoord heeft maar één lexicale ingang en één thematische structuur, zoals in het Lexicale UniformiteitsPrincipe staat geschreven (Reinhart, 2000). De argumenten van een werkwoord worden dus altijd op dezelfde manier en op dezelfde plaats gegenereerd. Dit geldt natuurlijk ook voor optioneel transitieve werkwoorden. De intransitief is een afgeleide van het transitieve werkwoord, gevormd door een lexicale operatie: verzadiging of reductie. Door de lexicale operatie wordt één van de argumenten niet in de fonologie gerealiseerd. De vraag is of het directe object wel in de semantiek gerealiseerd wordt en of er dus sprake is van verzadiging of juist van reductie. Beide opties bespreken we respectievelijk in 4.1.1 en 4.1.2.

4.1.2 Reductie

De twee mogelijke uitkomsten van reductie die in de literatuur worden beschreven zijn expletivisatie en reflexivisatie (zie 2.1.3.2). Beide operaties reduceren een element en vormen dus een intransitief. Expletivisatie elimineert het externe argument en vormt daarmee een onaccusatief (54a, b). Reflexivisatie bundelt het externe en het interne argument en vormt daarmee een onergatief (54c, d). Het interne argument is nog wel aanwezig in de interpretatie en realiseert zich in het Nederlands in de vorm van 'zich'¹⁰ (Reinhart, 1996).

(54)

(a) Het kopje brak.	Hij brak het kopje.
(b) De bal rolde.	Hij rolde de bal.
(c) Het kind wast zich.	Het kind wast de pop.
(d) Hij ontwikkelt zich.	Hij ontwikkelt een product.

Bovenstaande vormen van reductie kunnen niet op alle argumenten worden toegepast. Reductie van de argumenten van de werkwoorden in (52) levert, behalve bij het werkwoord 'spuiten', ongrammaticale zinnen op:

(55)

	Expletivisatie	Reflexivisatie
(a) Morsen	*De thee morst.	*Hij morst zich.
(b) Oefenen	*De voordracht oefent.	*Hij oefent zich.
(c) Spuiten	Het water spuit.	*Hij spuit zich.
(d) Sturen	*?De wagen stuurt.	*Hij stuurt zich.
(e) Tellen	*De appels tellen.	*Hij telt zich.
(f) Zoeken	*Een baan zoekt.	*Hij zoekt zich.

Alhoewel expletivisatie in (55c) mogelijk lijkt te zijn, concludeer ik dat er bij optioneel transitieve werkwoorden geen reductie plaatsvindt om de intransitieve vorm te verkrijgen. Bij alle werkwoorden, behalve bij (55c) kan de externe rol niet verwijderd worden. Ik stel voor om (55c) als een middle te beschouwen, die door verzadiging gevormd wordt, zoals we in hoofdstuk 5 zullen zien. Daarnaast maakt toevoeging van 'zich' alle zinnen in (55) ongrammaticaal (reflexivisatie). We zullen hieronder zien dat de interne rol van optioneel transitieve werkwoorden door middel van verzadiging wordt verwijderd.

¹⁰ Er zijn ook Nederlandse werkwoorden die standaard een vorm van 'zich' verlangen:

- (i) Hij vergist zich.
Hij ergert zich.

Daarnaast dient vermeld te worden dat 'zich' mogelijk niet het tweede argument is van de werkwoorden 'wassen' en 'ontwikkelen'. Zie daarvoor de analyse Dimitriadis en Everaert (2014).

4.1.2 Verzadiging

De operatie die overblijft is verzadiging. Verzadiging sluit of het externe of het interne argument in. Hierdoor is het argument niet meer in de syntaxis te zien. Bij verzadiging blijft het werkwoord tweeplaatsig, maar is het element alleen nog in de semantiek aanwezig. Ook dit zien we terug bij alle optioneel transitieve werkwoorden in hun intransitieve vorm (52).

De contexten waarin werkwoorden zoals in (52) gebruikt kunnen worden, zijn specifiek. Slechts een beperkt aantal 'objecten'/zelfstandige naamwoorden kunnen als het directe object van de werkwoorden fungeren. Als iemand zegt: "Ik spuit", dan is diegene een vloeistof aan het spuiten.

4.1.3 Conclusie

De derivatie van de intransitieve vorm van optioneel transitieve werkwoorden komt overeen met de lexicale operatie verzadiging. Het verklaart waarom er impliciet een argument aanwezig is in zinnen als "Ik schrijf" en doordat het directe object in de semantiek aanwezig blijft en daar dus een theta rol kan krijgen, levert het geen schending op van het Theta Criterion.

5. Middles

Middles (mediale vorm) zijn een speciaal type werkwoorden die een algemene eigenschap of capaciteit van het subject beschrijven (Zubizaretta, 1987). Het werkwoord in een middle constructie staat in zijn actieve vorm (in tegenstelling tot een passieve vorm bij een passief constructie) en heeft geen morfologische markerings. Middle zinnen beschrijven een algemene eigenschap. Hierdoor kan de zin niet verwijzen naar een specifiek moment waarop een gebeurtenis plaatsvindt. Middles zijn in die zin statisch (Marelj, 2004). Een middle ziet eruit als in (56):

(56)

- (a) Vazen breken makkelijk.
- (b) Het zit lekker op deze stoel.
- (c) Deze stoel zit lekker.
- (d) Dit soort boeken lezen lekker.
- (e) Polyester shirts strijken makkelijk.
- (f) Dit mes snijdt lekker.

Voorbeeld a ontleend aan Marelj (2004), voorbeeld b/c ontleend aan Hoekstra & Roberts (1993)

Het logische subject (de externe rol) van de werkwoorden in (56) is niet zichtbaar in de zin aanwezig, maar is wel impliciet terug te vinden in de betekenis van de zin. Zin (56a) kan namelijk herschreven worden als: 'Het is over het algemeen makkelijk voor iemand om een vaas te breken.'. Het impliciete subject heeft een arbitraire, quasi-universele interpretatie (zie 5.2.1).

Als we middles met declaratieve zinnen (57) vergelijken, dan valt op dat het structurele subject 'Vazen' in (56a) overeenkomt met wat het logische object (de interne rol) van het werkwoord 'breken' is. 'Vazen' ondergaat als het ware het breken en draagt een Theme theta rol.

(57) Iemand breekt de vaas.

De vraag die in dit hoofdstuk centraal staat is:

Wat gebeurt er met de theta rollen van een werkwoord bij middles in het Nederlands?

Bij het beantwoorden van deze vraag zullen de volgende deelvragen aan bod komen:

- Is het logische subject in de syntaxis aanwezig is of niet? (5.2)
- Waarom en hoe is het logische directe object verplaatst? (5.3)

5.1 Projectie van argumenten

Voor we over gaan tot het behandelen van bovenstaande vragen, maken we een uitstapje naar de projectie en het wegvallen van argumenten.

Zoals al eerder gezegd, specificceert ieder werkwoord in een argumentenstructuur welke argumenten het bij zich draagt en welke thematische rollen het uitdeelt. Deze argumenten moeten een representatie krijgen in de syntaxis. Een eerste mogelijke optie is de nul optie. Deze optie wordt aangehangen door Hoekstra en Roberts (1993) en houdt in dat er vanuit wordt gegaan dat er geen regels zijn die de eigenschappen van een argumentstructuur manipuleren. De representatie van de argumentenstructuur is onderhevig aan algemene regels zoals het Theta Criterion (beschreven in 2.1.5) en het Projectie Principe.

Projectie Principe (zoals in Hoekstra & Roberts 1993)¹¹

De thematische eigenschappen van een lexicaal item moeten structureel gerealiseerd worden op alle representatieniveaus.

Het Projectie Principe heeft als consequentie dat een argument dat semantisch aanwezig is, maar fonologisch afwezig is in de syntaxis, toch structureel aanwezig moet zijn in de syntaxis (Hoekstra en Roberts, 1993).

Bij een tweede optie wordt ervan uitgegaan dat een argumentstructuur aangepast kan worden voordat het in de syntaxis gerepresenteerd wordt. Het gaat hierbij om de lexicale operaties verzadiging, reductie en expletivisatie (zie 2.1.3). Deze optie wordt aangehangen door Marelj (2004). Bij de vorming van middles wordt een argument verzadigd. Het argument kan daardoor geen representatie meer krijgen in de syntaxis. Het wordt echter niet volledig geëlimineerd en blijft in de semantiek aanwezig. Dit komt in 5.2.2 verder aan bod.

5.2 Het logische subject

Zowel Marelj (2004) als Hoekstra en Roberts (1993) zijn het erover eens dat het logische subject in de interpretatie (de semantiek) van een middle constructie aanwezig is. Er wordt gesproken van een logisch subject, omdat het overeenkomt met het structurele subject van een transitief werkwoord. Bij transitieve werkwoorden worden de twee verplichte argumenten, subject en direct object, beide in de syntaxis gerealiseerd. Bij middles is het logische subject niet zichtbaar aanwezig en is het dus de vraag of het logische subject ook in de syntaxis aanwezig is. Hierover verschillen Marelj (semantische realisatie, 5.2.2) en Hoekstra en Roberts (syntactische realisatie, 5.2.1) van mening.

¹¹ Hoekstra en Roberts (1993) gaan er in hun beschrijving van middles vanuit dat er aan het Projectie Principe voldaan moet worden. Het Projectie Principe is nu echter achterhaald. Wellicht waren zij tot andere bevindingen gekomen zonder dat principe.

5.2.1 Syntactische realisatie

Hoekstra en Roberts (1993) hangen de eerste optie uit 5.1 aan. Zij redeneren aan de hand van het Projectie Principe dat een argument dat in de semantiek aanwezig is, ook in de syntaxis aanwezig moet zijn. Dat dit ook daadwerkelijk het geval is, laten zij zien aan de hand van de volgende zinnen (58).

(58)	Mogelijke interpretatie
(a) Het is fijn dat zij de vloer dweilt.	Het is fijn voor x dat y de vloer dweilt.
(b) Deze vloer is fijn PRO te dweilen.	Het is fijn voor x dat x de vloer dweilt.
(c) Deze vloer dweilt makkelijk.	<i>Het is fijn voor x dat x de vloer dweilt.</i>

Dat (58c) alleen geïnterpreteerd kan worden als (58b), laat volgens Hoekstra en Roberts (1993) zien dat het logische subject van (58c) hetzelfde moet zijn als het subject¹² van (58b).

Nu Hoekstra en Roberts (1993) hebben laten zien dat het logische subject op de een of andere manier in de syntaxis aanwezig is, laten ze aan de hand van de eigenschappen in (59) zien, dat het logische subject een quasi- universele, arbitraire interpretatie heeft. Dezelfde interpretatie hebben ook de onbepaalde voornaamwoorden 'men' of 'iemand'.

(59) Ontleend aan Hoekstra en Roberts (1993)

- **Onverenigbaar met verwijzing naar specifieke tijdspanne:**
??Vanavond brak de vaas makkelijk. (middle)
??Vanavond eet men/iemand te veel.
- **Verenigbaar met verwijzing naar algemene tijdspanne.**
Vazen breken altijd makkelijk. (middle)
Men/iemand gaat op zondag altijd naar de kerk.
- **Verenigbaar met een context waarin aangegeven wordt voor welke tijdspanne de bewering niet geldt.**
Als vazen zo makkelijk breken, moet daar een reden voor zijn. (middle)
Als men/iemand te moe is, wordt werken onmogelijk.
- **Onverenigbaar met een context waarin een individu aan de bewering probeert te voldoen.**
?*Vazen breken makkelijk, zelfs Henk kan het. (middle)
*Men/?iemand telefoneerde vanochtend; het was Marie.

Een universele kwantor (\forall) zoals die in de predicatenlogica wordt gebruikt, drukt uit dat een bepaalde eigenschap voor alle elementen binnen een verzameling geldt. Dit wordt geformuleerd als: "Voor alle x in het discussiedomein geldt dat..." (Van Eijck en Thijsse, 1989: pp130).

Bovenstaande voorbeelden in (59) geven weer dat middles een dergelijke interpretatie hebben. De zin 'Vazen breken makkelijk.' heeft als betekenis dat voor alle vazen geldt dat ze gemakkelijk breken. Het lege element (het logische subject) moet ook aan die interpretatie voldoen en is daarom volgens Hoekstra en Roberts (1993) een arbitraire *pro*¹³ met quasi- universele interpretatie. Een arbitrair element zorgt voor syntactische

¹² Het subject in (58b) is PRO, dat naar de handelende persoon van een zin verwijst Of een arbitraire interpretatie krijgt. (zie 2.2.4)

¹³ In het Engels is 'one' een pronomen. Dit is de reden dat Hoekstra en Roberts (1993) aannemen dat het lege element pro is. Pro heeft pronominale eigenschappen. 'One' laat zich in deze betekenis het best vertalen als men/iemand (in de traditionele grammatica pronomina).

inactiviteit, waardoor het logische subject niet zichtbaar is in de fonologie. Een theta rol krijgt de middle pro via het bijwoord dat volgens Hoekstra en Roberts verplicht is bij middles. In dit opzicht verschillen zij ook van Marelj (2004). Deze theta rol is identiek aan de theta rol die het externe argument van het werkwoord krijgt.

5.2.2 Semantische realisatie

De tweede optie uit 5.2, het wel (impliciet) aanwezig zijn van het logische subject in de semantiek, maar niet in de syntaxis, wordt aangehangen door Marelj (2004). Dit kan volgens haar aangetoond worden door te kijken of een middle zin een instrument rol toestaat, zoals zij in zin (60) laat zien. Er moet namelijk een externe rol in de semantiek aanwezig zijn.

(60) Een rode wijn vlek verdwijnt makkelijk met witte wijn.

Dat de externe rol niet in de syntaxis aanwezig is, is volgens Marelj (2004) het gevolg van verzadiging (zie 2.1.3.1). Verzadiging treedt op in het lexicon en verwijdert daar een [+c] cluster. Hierdoor komt de impliciete rol er als een leeg [] cluster uit te zien en kan het dus niet (volgens Marelj) geprojecteerd worden. Het lege cluster moet wel aan de Recoverability Conditie voldoen.

Recoverability Conditie

Een semantisch argument α dat niet geprojecteerd wordt, moet:

- (a) via de discourse gelinkt worden aan een semantisch argument identiek aan α
- (b) arbitrair zijn

Gezien de verzadiging van de externe rol in het lexicon een leeg element met een arbitraire interpretatie oplevert, wordt in Marelj (2004) geconcludeerd dat het logische subject niet in de syntaxis geprojecteerd kan worden: "ARB role i.e. [] does not project in syntax" (Marelj (2004): p 200) en "if a theta-role is saturated in the lexicon, it is not projected; hence it never reaches syntax" (Rizzi (1986): p 509).

Naast een arbitraire interpretatie moet de impliciete rol volgens Marelj (2004) een algemene, veelal meervoudige, menselijke interpretatie (zoals 'men') krijgen.

Marelj (2004) schrijft het toekennen van een theta rol aan het lege element ook toe aan de bijwoorden die vaak in een middle constructie voorkomen. In het geval dat er geen bijwoord aanwezig is om het lege element te identificeren, kan dat ook gebeuren door negatie of intonatie.

5.3 Het logische directe object

De verplaatsing van het logische directe object naar het syntactische subject wordt door zowel Hoekstra en Roberts (1993) als Marelj (2004) verklaard door de afwezigheid van accusativus naamval. Zij hebben echter wel een andere verklaring voor die afwezigheid.

We beginnen weer met de verklaring van Hoekstra en Roberts (1993). Zij stellen voor aan te nemen dat een werkwoord niet standaard de accusativus naamval toekent, maar die beschikbaar stelt. Om de naamval toe te kennen, moet er een relatie met Tense zijn. Dit wordt echter tegen gehouden door de Uniqueness of Licensing Conditie:

Uniqueness of Licensing Conditie

X kan slechts één categorie formeel inhoud geven.

Aangezien er geen agreement is om de nominativus naamval uit te delen (werkwoord heeft geen inflectie), moet Tense in een middle constructie zowel pro als het logische

directe object inhoud geven, in dit geval naamval. Aangezien pro volgens het Theta Criterion en het Projectie Principe geïdentificeerd moet worden, kan het directe object geen accusativus naamval krijgen en moet het verplaatsen (Hoekstra en Roberts, 1993). Hierdoor komt het logische directe object op de plaats van het syntactische subject te staan.

Marelj (2004) legt het ontbreken van een accusativus naamval uit aan de hand van markeringsprocedures. Volgens deze procedures krijgt een werkwoord alleen een accusativus naamval als er een [+] cluster en een volledig gespecificeerd [-c, a] cluster aanwezig zijn. Bij middles wordt het [+] cluster verwijderd en omgevormd tot een leeg [] cluster. Hierdoor kan het werkwoord geen accusativus meer toekennen. Het directe object zal hierdoor niet de juiste inhoud kunnen krijgen en zal moeten verplaatsen om ergens anders inhoud te krijgen. Welke inhoud dit is, wordt nergens genoemd.

5.4 De theta rollen

Theta rollen moeten verplicht door het werkwoord worden uitgedeeld. Zoals we in de analyses van Hoekstra en Roberts (1993) en Marelj (2004) hebben gezien krijgen alle argumenten van het oorspronkelijk transitieve werkwoord ook in de middle constructie hun theta rol. Het logische subject blijft impliciet aanwezig en krijgt de Agent theta rol. Het logische object krijgt of een Theme of een Experiencer theta rol. Beide theta rollen hebben een [-c] en zoals we zagen moet ook [m] gespecificeerd worden (FITR), maar is de invulling daarvan niet vastgelegd.

6. Analyse

We hebben zojuist drie constructies met argument drop gezien: topic drop, optioneel transitieve werkwoorden en middles. In dit hoofdstuk kijken we naar overeenkomsten en verschillen in de manier waarop theta rollen in die constructies worden uitgedeeld (6.1). Ook komen we hier terug op de vraag of de toekenning van theta rollen verplicht of optioneel moet zijn (6.2).

6.1 Vergelijking

We hebben verschillende regels en principes voorbij zien komen. Daarvan vormde het Theta Criterion de basis voor de onderzoeksvraag. Ieder werkwoord heeft theta rollen die allemaal individueel aan een argument gekoppeld moeten worden. Wanneer een argument in een zin ontbreekt, lijkt dit principe geschonden te worden. Dit bleek echter niet het geval. Iedere zin voldoet, zoals we in de behandelde literatuur hebben gezien, aan het Theta Criterion ook al zijn niet alle argumenten van het werkwoord zichtbaar aanwezig.

De constructies verschillen in de manier waarop de argumenten uit de zin verwijderd worden. Zowel bij middles als bij optioneel transitieven hebben we gezien dat er verzadiging plaatsvindt. Voorbeeld (55c), geanalyseerd als een middle, wijkt dus ook niet af van de andere optioneel transitieve werkwoorden die we besproken hebben. We zouden aan de hand van deze overeenkomst zelfs kunnen voorstellen dat de werkwoorden in middles intransitief zijn. Om dit voorstel hard te kunnen maken, is verder onderzoek nodig.

(55c) Het water spuit.

Bij topic drop zagen we geen verzadiging, maar verplaatsing. Op de oorspronkelijke plaats van het gedropte argument blijft een spoor achter die door binding met de topic

operator de invulling en de theta rol van het argument behoudt. Deze constructie vertoont geen gelijkenissen met optioneel transitieven en middles op het gebied van argument drop. De argumenten blijven bij topic drop gerepresenteerd in de syntaxis. Bij middles en optioneel infinitieven zijn de argumenten alleen nog in de semantiek aanwezig.

6.2 Toekenning theta rollen

Volgens het Theta Criterion (zie 2.1.5) moeten alle theta rollen van een werkwoord aan argumenten worden toegekend. Indien niet alle argumenten in een zin fonologisch aanwezig zijn en die zin toch grammaticaal is, moet daarvoor een verklaring worden gevonden. Is dit echt nodig?

Wat we hebben gezien is dat de verklaringen (verzadiging en verplaatsing met discourse binding) die er zijn een universele geldigheid hebben (Marelj, 2004 en Huang, 1984). Ook laten die verklaringen zien dat de verschillende thematische structuren van een werkwoord afgeleid kunnen worden van één basiswerkwoord. Dit verlicht de leerlast van een taallerend kind, omdat het van ieder werkwoord alleen de basisvorm en de verschillende lexicale operaties hoeft te leren om de verschillende thematische structuren vervolgens van het basiswerkwoord af te kunnen leiden. In dat opzicht lijkt het Theta Criterion niet misplaatst. Zonder het Theta Criterion zouden die verklaringen en operaties echter niet nodig zijn. Wel wordt hierdoor de leerlast van het taallerende kind groter, omdat alle thematische structuren dan apart geleerd moeten worden.

Ook al lijkt het vergezocht om verklaringen te vinden voor de aanwezigheid van theta rollen (waarvan we de aanwezigheid niet zichtbaar kunnen zien), het lijkt mij toch de beste manier om de grammaticaliteit en ongrammaticaliteit van verschillende soorten argument drop te kunnen verklaren.

7. Conclusie

Ons rest nu alleen nog een antwoord op de onderzoeksvraag:

Wat gebeurt er met de theta rollen van een werkwoord bij de fonologische non-realiserings van argumenten in hoofdzinnen in het Nederlands?

De theta rollen van een werkwoord worden in de semantiek of de syntaxis aan de fonologisch niet gerealiseerde argumenten toegekend. De betekenis van de argumenten blijft uit de zin en de discourse herleidbaar. Er treedt dus geen schending van het Theta Criterion op. Ook al zien en horen we de argumenten niet, ze zijn nog wel aanwezig en kunnen dus hun theta rol ontvangen.

8. Bibliografie

Alexiadou, A., Anagnostopoulou, E., Everaert, M. B. H. (2004). *The unaccusativity puzzle: Explorations of the syntax-lexicon interface*. Oxford: Oxford University Press.

Baker, M. C. (1997). Thematic roles and syntactic structure. In Haegeman, L., *Elements of grammar* (pp. 73-137). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Bennis, H. J. (2006). Agreement, pro and imperatives. In Ackema, P., Brandt, P., Schoorlemmer, M., Weerman, F. *Arguments and agreement*. (pp. 101-127). Oxford University Press

Carnie, A. (2007). *Syntax: A Generative Introduction*. Blackwell Publishing.

Chomsky, N. 1981. *Lectures on government and binding*. Dordrecht: Foris.

Chomsky, N. (1995). *The minimalist program*. Cambridge, MA: MIT press.

Chomsky, N. (2010). Some simple evo-devo theses: how true might they be for language? In R. K. Larson, V. Déprez, & H. Yamakido, *The Evolution of Human Language - Bilingual Perspectives* (pp. 45-62). Cambridge: Cambridge University Press.

Dimitriadis, A., & Everaert, M. B. H., (2014). How many theta roles in a reflexive verb?. *Acta Linguistica Hungaria* 61, 1-23. Kluwer Publishing.

Eijck, D. J. N. van, & Thijsse, E. G. C. (1989). *Logica voor alfa's en informatici*. Schoonhoven: Academic Service.

Han, C. H. (2000). *The structure and interpretation of imperatives: mood and force in Universal Grammar*. Psychology Press.

Hoekstra, T., & Roberts, I. (1993). Middle constructions in Dutch and English. In Reuland, E., Abraham, W. *Knowledge and language 2* (pp. 183-220). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Huang, C. T. J. (1984). On the distribution and reference of empty pronouns. *Linguistic inquiry* 15, 531-574.

Instituut voor Nederlandse Lexicologie. (2013). *Corpus Hedendaags Nederlands*. INL Corpus Search Interface v1.0.14. (<http://corpusedendaagsnederlands.inl.nl/>)

Jensen, B. (2003). Syntax and semantics of imperative subjects. In A. Dahl, K. Bentzen and P. Svenonius (eds), *Nordlyd: Proceedings of the 19th Scandinavian Conference of Linguistics*, 31.1: 150-164, 2003.

Marelj, M. (2004). Middles and argument structure across languages. Doctoral dissertation, OTS, Utrecht University

Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Reinhart, T. (2000). The theta system: Syntactic realization of verbal concepts. Utrecht: *UIL OTS Working Papers*.

Reinhart, T. (2002). The theta system—an overview. *Theoretical linguistics*, 28(3), 229-290.

Reinhart, T. (2005), The Theta System. Geraadpleegd op:
http://www.let.uu.nl/uilots/Tanya.Reinhart/personal/2005%20LSA%20Institute%20-%20LSA_229%20The%20Theta%20System_files/0-LSA%20SITE%20class%201-2%20basics.doc

Rizzi, L. (1986). Null objects in Italian and the theory of pro. *Linguistic inquiry* 17(3), 501-557. MIT Press

Thrift, K. E. (2003). *Object drop in the L1 acquisition of Dutch*. Doctoral dissertation. Utrecht: LOT.

Van Dale online woordenboeken. (2014) (<http://www.vandale.nl/>)

Visser, J. (1996). Object drop in Dutch imperatives. In Cremers, C. Dikken, M. den, *Linguistics in the Netherlands*, 13(1), 257-268. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company

Zubizarreta, M. L. (1987). *Levels of Representation in the Lexicon and in the Syntax*. Dordrecht: Foris Publications.

Bijlage 1: Optioneel transitieve werkwoorden

Ontleend aan Thrift (2003) en bewerkt aan de hand van Van Dale online woordenboeken (2014).

De voorbeeld zinnen komen eveneens uit Van Dale online woordenboeken.

	Transitief	Intransitief
Bijten	Hij bijt haar.	Die hond bijt.
Drinken	Zij drinkt een glas wijn.	Hij drinkt (aan de drank zijn).
Meezingen	Hij zingt een gezang mee.	Hij zingt met anderen mee.
Morsen	Hij heeft koffie gemorst.	Hij morste.
Oefenen	Hij oefent de jacht.	Hij oefent (godsdiens).
Slaan	Hij slaat iemand in zijn gezicht.	Hij slaat op de tafel.
Spuiten	Hij spuit water tegen de ruiten.	Het water spoot uit de fontein.
Stofzuigen	Hij moet die kamer stofzuigen.	Hij stofzuigt.
Strijken	Hij strijkt het laken.	Hij strijkt over de haren.
Sturen	Hij stuurt iemand een brief.	Hij stuurt naar links.
Tekenen	Hij tekent een landkaart.	De zee tekent nog tot hier.
Tellen	Hij telt de neuzen.	Hij telt tot tien.
Tillen	Hij tilt iemand in de hoogte.	Hij tilt zwaar aan dat blok.
Voelen ¹⁴	Hij voelt de pijn.	Alles wat leeft, voelt (gevoel hebben).
Vouwen	Hij vouwt het linnengoed.	Dit linnen vouwt niet gemakkelijk.
Zingen	Hij zingt een lied.	Hij zingt met gevoel.
Zoeken	Hij zoekt zijn broer.	Hij zoekt naar woorden.

¹⁴ Is niet hetzelfde als 'zich voelen'.

Bijlage 2: Intransitieve voorkomens van optioneel transitieve werkwoorden in het Corpus Hedendaags Nederlands (2013)

- Je moet **bijten**. Niet opgeven.
- Ik zei wel dat ze niet mochten **drinken**
Ze wilde niet **drinken**
- ik dacht ter plekke: ik ga **meezingen**
Vanaf 19.30 kan je twee uur lang **meezingen**
- En we **morsen** niet met geld
- we **oefenen** elke week
Colleran moet nog wat **oefenen** met
- speler van haar tijd die technisch ging **slaan** in plaats van op gevoel
- Desnoods **sput** ik verkeerd.
- en hoe je goed moet **stofzuigen**
Goed, ik ga even **stofzuigen**
- Ik **strijk** door zijn haar
Ik **strijk** al jaren niet meer
- dan ga ik uren **tekenen**
en of je hier even wil **tekenen**
- We beginnen te **tellen**.
- Op de papadag moet je twaalf uur lang staan, bukken, hurken, **tillen**, duwen, traplopen
- programma's waarin mensen dansen, **zingen** of schoonspringen
Monique Smit gaat **zingen**
Ik heb al zoveel zondagen staan dansen, **zingen** en zweten